

<https://doi.org/10.53656/for2026-2s-01>

ТЕХНОЛОГИЧЕН ТРАНСФЕР И ДИНАМИЧЕН ИНСТРУМЕНТАРИУМ ПРИ ИЗУЧАВАНЕТО НА ЧУЖД ЕЗИК: ИНТРОДУКЦИЯ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Проф. д-р Надя Чернева

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Във фокуса на вниманието е научноизследователската работа по проект на Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, посветен на трансфера на технологии и динамиката в инструментариума на лингводидактиката. Представят се екипът, целите, задачите, актуалното състояние и очакваните резултати на проекта. В светлината на педагогическата иноватика се анализират съвременни езикови ресурси от 9 езика. Очертани са три основни полета на научен интерес: лингводидактология, транслатология и лингвокултурология. Конкретната фундаментална задача в рамките на проектното изследване е разработката и теоретичната обосновка на съвременни технологии и иновативните форми за методическа подготовка на учители и преподаватели по чужд език, включително с използване на изкуствен интелект.

Ключови думи: иновативна лингводидактика; транслатология; лингвокултурология; изкуствен интелект

Екипът, който реализира проекта, е формиран с участието както на утвърдени изследователи, така и на докторанти, постдокторанти и млади учени, представители на пет катедри: „Английска филология“, „Романистика и германистика“, „Славистика“, „Руска филология“, „Общо езиковедие и история на българския език“, обучаващи студенти от различни специалности с изучаване на чужди езици към Филологическия факултет и разгръщащи своите изследвания в полето на 9 езика (английски, немски, френски, испански, италиански, руски, чешки, турски и китайски). Проектът развива прилаганата в продължение на повече от 20 години стратегия на Центъра за езици и интеркултурна комуникация към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по ключови за спецификата на дейност на Факултета направления: лингводидактология, транслатология (с акцент върху превод за професионални цели (превод на документация за европейските ин-

ституции, наука и техника, медицина, туризъм, строителство, инженерство, право и др.) и межкултурна комуникация. По-голямата част от членовете на колектива са не само дългогодишни преподаватели по гореизброените чужди езици в бакалавърски, магистърски и докторски програми, но и разполагат с изключително богат опит в разработката на двустранни, централизирани европейски и международни научноизследователски проекти.

Научната продукция на членовете на екипа¹ е обемна и разнообразна като проблематиката и условно може да бъде разпределена в следните изследователски направления:

– Теория и практика на чуждоезиковото обучение – Г. Шамонина (Shamonina, 2014; Shamonina, Moskovkin, 2017, 2023), Н. Чернева (Cherneva, 2023), Б. Тенчева, Е. Миланова (Tencheva, Milanova, 2024; Milanova, 2024a, 2024b), Х. Бекир (2019), В. Ненкова (Nenkova, Petrova, 2015) и др.;

– Теория и практика на превода – Ю. Чакърова (Chakarova, 2010), В. Ненкова (Nénkova, 2011, Nénkova, Petrova, 2015), Г. Бакърджиева (Bakardzhieva, 2023), Н. Георгиева (Georgieva, 2022), П. Петкова (Petrova, 2017), Н. Христова (Hristova, 2010), Б. Тенчева (Tencheva, 2012a) и др.;

– Съпоставителна лингвистика – В. Ненкова (Nenkova, 2014), Е. Миланова (Milanova, 2022, 2023, 2024a, 2024b, 2025), Б. Тенчева (Tencheva, 2012b, 2018, 2025) и др.

– Когнитивна лингвистика и лингокултурология – Н. Чернева (Cherneva, 2013, 2024), Ю. Чакърова (Chakarova, 2010, 2016, 2023), Е. Миланова (Milanova, 2022, 2023, 2024a, 2024b), Б. Тенчева (Tencheva, 2011, 2012b, 2018, 2025) и др.;

– Интеркултурна комуникация – Н. Чернева (Cherneva, 2023, 2024), Ю. Чакърова (Chakarova, 2024), Е. Миланова (Milanova, 2024a, 2024b), Б. Тенчева (Tencheva, 2025) и др..

Впечатляваща е статистиката на предходните изследвания и научните трудове на колектива: 12 монографии, 13 индексирани в световни бази данни публикации, 46 неиндексирани статии с научно рецензиране, 3 речника, 4 учебни помагала, 65 превода на литература, 10 превода на филми, 2 награди и 2 номинации за превод.

В областта на педагогическата иноватика и съвременните технологии в обучението по чужд език стратегията е последователност от процедури, използвани за улесняване на ученето. Повечето изследвания са концентрирани върху идентификацията на „ефективните“ стратегии, прилагани в различни контексти от участниците в учебния процес, или върху представянето на различни видове знания.

Във фокуса на научните трудове на Г. Шамонина (Shamonina, 2014; Shamonina, Moskovkin, 2017, 2023) Н. Чернева (Cherneva, 2013, 2023), Е. Миланова (Milanova, 2024b) и др. е изследването на редица теоретични положения, свързани с:

– прилагането на съвременни информационни и комуникационни технологии; креативни образователни модели и учебни ресурси, базирани на интернет технологии;

– разработването на нови продуктивни иновативни технологии (с използването на елементи от технология на изкуствения интелект и др.) и методически насоки за прилагането им в процеса на методическа подготовка на бъдещите учители по чужди езици;

– педагогическите условия за използване на иновативни форми за методическа подготовка;

– психолого-педагогическите и лингвистичните основи на иновативните форми за методическа подготовка;

– решаването на въпросите за подбор, подреждане, въвеждане, организиране на усвояването и контрол на учебния материал в условията на прилагане на иновативни форми за методическа подготовка;

– спецификата на професионалната дейност на преподавателя по чужд език.

На когнитивната перспектива в транслатологичните изследвания и на машинния превод (със и без постредактиране) са посветени научните изследвания на Ю. Чакърова. Акцент в научните трудове на Ю. Чакърова е поставен върху концептуалната метафора в светлината на превода (Chakarova, 2018a; Chakarova, 2018b) и когнитивния дисонанс на преводача и начините за редуцирането му в процеса на превода (Chakarova, 2011; Chakarova, 2012; Chakarova, 2014).

Преводът като подреждане на мозайка, преводаческият процес като конвенция и инвенция, интерференцията в превода на учебните художествени текстове, езикът на новите интернет издания, изместването на доминантите на универсалното и националното са обект на анализ в трудовете на Н. Христова. Тя е автор на преводи на публицистика, критика, малка художествена проза, поезия и драматургия от френски и от руски език и на руски и на италиански език.

Проприалните единици в транслатологията, добрите практики в обучението по превод, преводът на собствените имена са във фокуса на вниманието на Г. Бакърджиева. Девет за последните четири години са преведените от В. Ненкова книги на испанската художествена литература, а осем – от Н. Христова, съответно от руски, английски и италиански език.

Традициите, иновациите и перспективите на тюркологията, както и езиковите проблеми в преподаването на турски език като чужд, фонетичните и фонологичните трудности при усвояването му са разгледани в научните разработки на Х. Бекир. Негов е и Турско-българо-румънско-английски речник (2020) в две части. Първи стъпки в преводазнанието са направили и докторант Н. Георгиева (2022) и постдокторант П. Петкова (2017).

Преориентирането на хуманитарното образование и изместването в аксиологичните нагласи, динамиката в развитието на образователната среда,

инвазията на високотехнологични решения в образователното пространство предопределят прилагането на интердисциплинарен изследователски подход, насочен към проучване и анализ на специфичната езикова среда, културната ситуация и межкултурната комуникация, от всички участници в екипа на проекта. Във фокуса на изследователското внимание са проблемите на съпоставителните изследвания на езиците и културите, свързани с чуждоезиковото и межкултурното образование на различни равнища, актуалните въпроси на теорията и практиката на превода при формиране на мултилингвалната личност, използването на изкуствения интелект като иновативен инструмент в процеса на изучаването на чужд език.

Проектът има ярко изявен научен, социален и практически смисъл. Посветен е на въпросите на многоезичието и мултилингвалното образование в България. Фундаменталният научен проблем, към решаването на който са насочени усилията на екипа, е разработването на иновативни форми на чуждоезиково обучение, които съответстват на постиженията на съвременната наука и техника и придават на обучението творчески характер. В търсене на ефективни лингводидактологични решения естествено се открояват и траекториите на научно изследване, както следва.

Педагогическа иноватика и съвременни технологии при изучаването на чужд език

Съвременната образователна парадигма в чуждоезиковото обучение е ориентирана към многоезичност, културна самобитност и отвореност към другите етнокултури. Многоезичието (разноезичието или езиковото многообразие) е съществуваща реалност, философски, социополитически, икономически и образователен проект, основен принцип на европейската и международната образователна политика. Главна цел на международната езикова политика на третото хилядолетие, като ера на сътрудничество и конфедерации, е необходимостта от запазване на собствената идентичност, балансирана с необходимостта от межкултурно общуване и взаимодействие.

Ролята на иновативната лингводидактика като стожер на интеркултурното взаимодействие е в пресъздаването на съответната култура с използване на автентични текстове и материали, аудио-визуални средства, спомагащи за възприемане на различията между съответните езици и култури, моделиращи различна идентичност. Най-представителна трибуна за съвременните научни търсения и автори в областта на лингводидактологията е списание „Чуждоезиково обучение“, в което са публикувани и по-голямата част от научните изследвания на колектива на настоящия проект, посветени на различни теоретични и практически аспекти в изучаването на чужд език, ролята на компетентностния подход при формирането на лингвокултурна, дискурсивна и межкултурна компетентност и мн. др. Те са отглас на фундаменталните за

лингводидактологията в България научни възгледи на проф. д.ф.н. Димитър Веселинов (Veselinov, 2018, 2019).

Изследванията за подобряване качеството на образованието с оглед на ново съдържание и методи на обучение се определят като иновативни.

В областта на иновационните технологии стратегията се разбира като последователност от процедури за улесняване на ученето. Принос към тях е монографията на ръководителя на проекта проф. д-р Надя Чернева „Лингводидактологични пространства на културния диалог“ (2024). Фундаментални за настоящия проект са и монографиите на проф. д-р Галина Шамонина. Особено значимо за съвременната лингводидактика е изследването на тандема Московкин, Шамонина „Продуктивныe инновационныe технологии в обучении русскому языку как иностранному“ (2017), предлагащо универсален лингводидактически инструмент – оптимално съчетание на научно разработени продуктивни иновационни технологии и конкретни полифункционални модели за използване в образователната практика.

От изключителна важност за повишаване качеството на изучаване на един чужд език е умелото съчетание на метакогнитивни, когнитивни и социални стратегии в процеса на планиране, проверяване, тестване, наблюдение, преговаряне и обмисляне на представянето. Комплексното им прилагане в различни съотношения в зависимост от целите на обучението допринася за разработването на учебния материал в дълбочина и установяването на смислови ментални връзки. Специално внимание заслужават социалните стратегии, ориентирани към широка гама от дейности, включваща взаимодействие и сътрудничество с друг/и индивид/и, контрол на емоционалните реакции, значителна промяна от утвърдените образователни методи към по-експериментални и рефлекторни дейности, които се опитват да включат учащите се в техните собствени обучителни процеси и развитие. Едно от направленията е свързано с промяната на ролята на обучавания, неговата активност и творческо участие в учебния процес.

Съвременна теория и практика на превода

До неотдавна преводознанието като че ли изоставаше от съвременната антропоцентрична рамка на лингвистиката и боравеше предимно с апарата, предложен от класическите за теорията на превода школи. През последните 15 – 20 години обаче и в тази област ставаме свидетели на утвърждаването на друг вектор на развитие – когнитивен. Тъй като в западните школи транслатологията се смята предимно за приложна дисциплина, симбиозата между когнитивната наука и превода в теоретичен план за момента е най-убедителна в тези научни пространства, където преводознанието се смята за сериозна теоретична дисциплина.

Съвременето ни радикално променя обаче облика не само на теорията, но и на практиката на превода. Лавината от материали, необходими да бъдат преведени в днешния глобален свят, създава нови реалности. Контекстът на преводаческата практика от ново поколение е маркиран с колосална необходимост от повишаване ефективността на преводаческата дейност, което се извършва с широко използване на машинен превод в комбинация с постредактиране или без него и изкуствен интелект. Революцията е подготвена от нарастващите (в геометрична прогресия!) нужди от машинен превод.

Лингвокултурология и межкултурно взаимодействие

Езикът е инструмент за съхраняване на културните ценности. Общуването на чужди езици е компетентност, която отразява социалното и културното обкръжение на индивида, среда, нужди и/или интереси и изисква също умения като медиация и интеркултурно разбиране. Изучаването на чужд език подпомага приобщаването на хората към ценностите на културния плюрализъм, защото е свързано с усвояване на културни специфики и контексти. Това определя значимостта му при формирането на интеркултурната компетентност като важен елемент от общата комуникативна компетентност на обществото.

Интертекстуалността е ключов проблем на интеркултурното взаимодействие, на изследването на който са посветени множество разработки на учени от цял свят. Езиковедският и лингвосъпоставителният ракурс на проблема обаче остават недостатъчно изучени.

Проблемът за установяване на универсалните феномени и националноспецифичните им рефлексии, характерни за определена лингвокултурна общност и социокултурна ситуация, изисква по-задълбочено комплексно интердисциплинарно изследване с използване на методите и похватите на лингвокултурологията, лингвосоциологията, социо- и психолингвистиката. Описаната проблематика е слабо засегната в трудовете на българските филолози и културолози.

Изкуственият интелект – панацея или проклетие?

В методиката на обучение по чужд език е време да се направи голяма „технологична“ стъпка – към нови техники и технологии, средства и организационни форми на обучение. Предходните изследвания на колектива са посветени на разработването на иновативни форми на чуждоезиково обучение, които съответстват на постиженията на съвременната наука и придават на обучението творчески характер. Под иновативни форми на педагогическото образование се разбират учебни занятия и техни фрагменти, които традиционно НЕ се използват в процеса на обучение, а така също и нови организационни форми на извънаудиторна работа. Иновативният характер на посочените форми на педагогическото образование се обуславя от новите елементи в съдържанието на

обучението, прилагането на иновационни методи на обучение и образователни технологии. Характерна особеност на иновативните форми на педагогическото образование е продуктивната дейност на обучаваните, която предполага активното им участие в решаването на учебни задачи, самостоятелност в избора на вида учебна работа и изпълнението ѝ, креативност на обучаемите, повишаване на мотивацията за учебната дейност и като резултат от това изискват по-високо равнище на педагогически и методически компетенции.

Цели на проекта

– Развитие на иновативен инструментариум за изучаване на чужд език и разработка на нови образователни ресурси в условията на технологичен трансфер и интерактивна среда.

– Задълбочаване на научните изследвания в сферата на теорията, практиката и дигиталните трансформации на превода.

– Създаване на комплексен стандартизиран модел за оценяване на интегрирана комуникативна способност за междуличностно и межкултурно общуване, съобразено с нивото на владеене на чуждия език независимо от възрастта на обучаемите и в условията на продължаващо образование.

– Системно описание на теоретично обоснован иновативен модел и форми за методическа подготовка на преподавателите по чужд език.

– Обобщаване и надграждане на опита на иновативната дейност на преподаватели и обучаеми, както и за апробация на ефективността на резултатите от актуални изследвания в лингводидактиката.

Задачи

– На базата на съпоставителен лингвистичен, лингводидактически и културоведски анализ на езикови системи от различен тип (синтетичен и аналитичен) и техните ресурси да се създаде нов комплексен модел за оценяване на лингвистичната, социолингвистичната и межкултурната компетентност на изучаващите тези езици.

– Да се адаптира към съвременните реалности с акцент върху използването на иновативни технологии обучението по превод (консекутивен и симултанен).

– Да се разработи онлайн учебна платформа с открит достъп за споделяне на разработки в областта на теорията и практиката на чуждоезиковото обучение.

– Да се проведе научен форум за представяне на създадения модел с участие на водещи лингводидактолози, преподаватели и изявени учители по чужд език.

– Да се организират методически семинари и преводаческо ателие с използване на изкуствен интелект за експерти и учители по чужди езици като форуми за изучаване и обобщаване на опита на иновативна дейност на преподаватели и обучаеми – експериментални площадки за проверка на ефективността на резултатите от научните изследвания.

– Да се създаде мрежа за апробиране на новосъздадения модел за установяване на лингвокултурна компетентност сред представители на културнообразователни институции и бизнес структури.

Очаквани резултати

– Теоретична обосновка на иновативните форми за методическа подготовка на учители и преподаватели по чужд чрез прилагане на съвременни информационни и комуникационни технологии; креативни образователни модели и учебни ресурси, базирани на интернет технологии и с използването на елементи от технологията на изкуствения интелект.

– Създаване на методическа медиатека (видеозаписи на фрагменти от учебни занятия по чужд език; иновативни методически разработки).

– Създаване на Сертификационен хъб към Центъра за езици и интеркултурна комуникация, предоставящ възможност за дистанционно тестване за придобиване на сертификат за степен на владеене на чужд език.

– Поддържане на електронна платформа със свободен достъп за споделени ресурси в помощ на учители от средните училища, университетски преподаватели, преподаватели в езикови школи и др.

– Апробация и защита на комплексен стандартизиран модел за оценяване на интегрирана лингвистична и интеркултурна компетентност. В перспектива същият ще позволи мултиплициране в други, нови езици. Ще бъде създадена матрица, различна от общоизвестния алгоритъм на Общата европейска референтна рамка за езиците, и ще бъде адаптиран прототипният модел за тестване и оценяване на лингвокултурната компетентност към нови езици.

Вместо заключение

Проектното предложение е изключително актуално, оригинално и иновативно, защото има интердисциплинарен характер и включва изследвания от различни области на филологията, културологията, изкуствознанието, психологията и социалните науки. Устойчивостта на проекта е свързана с неговата оригиналност и иновативност, предполагащи възможности за модернизиране на дисциплините от етнолингвистичния, лингвокултурологичния и психоллингвистичния профил на специалностите във Филологическия факултет в синхрон със съвременните европейски нагласи, насочени към мултидисциплинарна интеракция. Настоящият проект добавя още един щрих към цялостния модел, представящ езиковата личност в славянски и европейски контекст.

Предлаганото изследване по своето теоретично равнище, задълбоченост и широк обхват на проблематиката ще представлява научен и приложен принос към лингвокултурологията, лингводидактиката и преводаческата практика.

БЕЛЕЖКИ

1. Пловдивската школа споделя идеи и намира сходство с научните възгледи по темата на проекта с проф. д.ф.н. Д. Веселинов (Veselinov, 2018, 2019), Г. Шамонова (2014), Л. Московкин (2017, 2023), П. Кънева (2022), С. Петкова (2022, 2023), Кр. Петрова (2015, 2017), М. Кузова (2018), Р. Танчева (2024) и др.

Благодарности и финансиране

Настоящата статия е изработена в рамките на проекта, финансиран от Европейския съюз – NextGenerationEU, чрез Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, проект ДУЕКОС BG-RRP-2.004-0001-C01, ДУЕКОС Д24-ФлФ-005.

ЛИТЕРАТУРА

- Бакърджијева, Г. (2023). Добри практики в обучението по превод. В: *Proudy*, џ. 1, ISSN 1804-7246.
<https://www.phil.muni.cz/journal/proudy/filologie/materialy/2023/1/bakardzieva_dobri_praktiki.php#articleBegin> [Viewed 2025-11-06].
- Веселинов, Д. (2018). Играта като лингвометодически феномен. Във: *Филология*, (33), 105 – 108. София: УИ „Св. Климент Охридски“, ISSN 0204-8779.
- Веселинов, Д. (2019). Изследователски аспекти на съвременната лингводидактология. В: *Чуждоезиково обучение*, (1), 7 – 8. ISSN 0205-1834; ISSN 1314-8508.
- Кънева, П. (2022). *Музиката и ранното обучение по английски език като чужд*. Велико Търново: АЙ АНД БИ. ISBN 978-619-7281-92-7.
- Кузова, М. (2018). *Парадоксите на експресията в българския и руския език*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-338-6-2018.
- Миланова, Е. (2022). Грешки на архетипно ниво при адаптиране на руски народни приказки с герои от нисшата митология (върху материал от сайта „Гуси-лебеди“). В: *Научни трудове – Филология*, сб. А, 60(1), 321 – 329. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. ISSN 0861-0029.
- Миланова, Е. (2023). Фетишомитонимите в руската и китайската лингвокултура. В: *Научни трудове – Филология*, сб. А, 61(1), 233 – 242. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. ISSN 0861-0029.
- Миланова, Е. (2024а). *Лингвокултурологичен потенциал на митонимите в руския и китайския език*. Пловдив: Арена Принт. ISBN 978-619-7413-49-6.

- Миланова, Е. (2024b). *Митологични метаморфози*. Пловдив: Арена Принт, 2024, ISBN 978-619-7413-44-1.
- Миланова, Е. (2025). Принципите на математическата лингвистика в обучението по китайски език. В: *Дипломатически, икономически и културни отношения между Китай и страните от Централна и Източна Европа*, 10, 41 – 54. Велико Търново: Фабер, ISSN 2603-5030 (Print); ISSN 2603-5391 (Online).
- Московкин, Л. В., Шамонина, Г. Н. (2023). *Инновации в обучении русскому языку как иностранному*. Варна: Унив. изд. ВСУ Черноризец Храбър. ISBN 978-954-715-619-7.
- Ненкова, В., Петрова, Р. (2015). *Помагало по превод испански/български, български/испански*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-033-0.
- Петкова, С. (2022). Художественный перевод как риторическая коммуникация. Поэзия „озерной школы“ в русских переводах. В: *Исследования языка и современное гуманитарное знание*, 4(1), 31 – 43. ISSN 2686-830X.
- Петкова, С. (2023). Перевод экспрессивных речевых формул сквозь призму прагматики диалога. В: *Научни трудове – Филология, сб. А*, 61(1), 190 – 206. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. ISSN 0861-0029.
- Петрова, Кр. (2015). Проблемы когнитивной лингвистики и обучение студентов, изучающих русский язык как иностранный. В: *Руски језик као инословенски, том: Савремено изучавање руског језика и руске културе у инословенској средини*, бр. Књига VII, 116 – 124. ISSN 1821-3146.
- Танчева, Р. (2024). Епикризата като дидактически материал в часовете по специализиран испански език. В: *Сборник с доклади от Първа национална научна конференция с международно участие „Език и наука“*, с. 227 – 235. Пловдив: Медицински университет – Пловдив, ISBN 978-619-237-129-6.
- Тенчева, Б. (2011). За българската реклама като обект на изследване от гледна точка на културологията. В: *Научни трудове – Филология, сб. Б*, 49(1), 276 – 289. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. ISSN 0861-0029.
- Тенчева, Б. (2012а). К вопросу о рекламе и их переводе (на материале русского, немецкого, болгарского и английского языков). В: *Русистика: язык, культура, перевод: сборник докладов юбилейной международной научной конференции (23 – 25 ноября 2011 г.)*. София: Изток-Запад, с. 373 – 381. ISBN 978-619-152-022-0.
- Тенчева, Б. Т. (2012б). К вопросу об этнонимах как лингвокультурный маркер в рекламном дискурсе. В: *Славистиката в глобалния свят –*

- предизвикателства и перспектива*, с. 256 – 367. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, ISBN 978-954-680-846-2.
- Тенчева, Б., Миланова, Е. (2024). Възприятие и употреба на прецедентните единици в аудитория на изучаващите руски език като чужд. В: *Научни трудове – Филология, сб. Б*, 62(1), 40 – 54. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, ISSN 0861-0029.
- Христова, Н. (2010). О переводе некоторых качественных прилагательных на французский язык (на материалах произведений А. П. Чехова). В: *Научни трудове – Филология, сб. Б*, 48(1), 263 – 268. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, ISSN 0861-0029.
- Чакърова, Ю. (2010). Парадигмата на теорията за когнитивния дисонанс и отношението ѝ към преводния процес. В: *Научни трудове – Филология, сб. Б*, 48(1), 251 – 262. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. ISSN 0861-0029.
- Чакърова, Ю. (2016). *Ракурси на когнитивната лингвистика*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-099-6.
- Чакърова, Ю. (2023). Символ – възможно ли обхвта необхвтно (К вопросу об изучении символа в лингвокультурологии). В: *Научни трудове – Филология, сб. А*, 61(1), 111 – 131. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, ISSN 0861-0029.
- Чернева, Н. (2013). *Прецедентные феномены русскоязычного лингвокультурного дискурса*. Пловдив: Арена принт. ISBN 978-619-7413-08-3.
- Чернева, Н. (2023). *Лингводидактологични пространства на културния диалог*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-875-6.
- Чернева, Н. (2024). Прецедентиката като лингвокултурна емблематика. В: *Лингвокултурна емблематика: проекции и интерпретации (сборник научни статии)*, pp. 9 – 21. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, ISBN 978-619-7663-99-0.
- Шамонина, Г., Московкин, Л. (2017). Продуктивные инновационные технологии в обучении русскому языку как иностранному. Москва: *Русский язык*. Курсы. ISBN 978-5- 88337-450-9.
- Шамонина, Г., 2014. *Современные технологии в обучении иностранным языком*. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“, ISBN 978-954-715-623-4.

Acknowledgments & Funding

This study is financed by the European Union – NextGenerationEU, through the National Recovery and Resilience Plan of the Republic of Bulgaria, project DUECOS BG-RRP-2.004-0001-C01 (DUECOS D24-FIF-005).

REFERENCES

- Bakarddzhieva, G. (2023). Dobri praktiki v obuchenieto po prevod. In: *Proudy*, č. 1, [in Turkish]. ISSN 1804-7246.
<https://www.phil.muni.cz/journal/proudy/filologie/materialy/2023/1/bakardzieva_dobri_praktiki.php#articleBegin> [Viewed 2025-11-06].
- Bekir, H. (2019). Plovdiv Üniversitesi'nde Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Karşılaştığı Dilsel Sorunlar. In: *Tyurkologiyata v obrazovaniето – traditsii, inovatsii, perspektivi*, pp. 115 – 129, Shumen: UI „Episkop Konstantin Preslavski“, [in Turkish]. ISBN 978-619-201-317-2.
- Chakarova, Yu., 2010. Paradigmata na teoriyata za kognitivniya disonans i otnoshenieto i kam prevodniya protses. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. B, 48(1)*, 251 – 262, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Chakarova, Yu. (2016). *Rakursi na kognitivnata lingvistika*. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISBN 978-619-202-099-6.
- Chakarova, Yu. (2023). Simvol – vozmozhno li obyayt' neobyayatnoe (K voprosu ob izuchenii simvola v lingvokulturologii). In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A, 61(1)*, 111 – 131, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Russian]. ISSN 0861-0029.
- Chakarova, Yu. (2024). Intertekstualnost i pretsedentnost v evropejskiya zhargon. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A, 62(1)*, 209 – 242, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Cherneva, N. (2013). *Pretsedentnye fenomeny russkoyazychnogo lingvokulyturnogo diskursa*. Plovdiv: Arena print, [in Russian]. ISBN 978-619-7413-08-3.
- Cherneva, N. (2023). *Lingvodidaktologichni prostranstva na kulturniya dialog*. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISBN 978-619-202-875-6.
- Cherneva, N. (2024). Pretsedentkata kato lingvokulturna emblematika. In: Cherneva, N. (ed.). *Lingvokulturna emblematika: proektsii i interpretatsii*, pp. 9 – 21. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISBN 978-619-7663-99-0.
- Georgieva, N. (2022). The english ING participle in the syntactic function of an attribute and its translation equivalents in Bulgarian. В: Научни трудове – Филология, сб. А, 60(1), 499 – 511. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, ISSN 0861-0029.
- Hristova, N. (2010). O perevode nekotorykh kachestvennykh prilagatel'nykh na frantsuzskij yazyk (na materialakh proizvedenij A. P. Chekhova). In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers*,

- sb. B, 48(1), 263 – 268, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Russian]. ISSN 0861-0029.
- Kaneva, P. (2022). *Muzikata i rannoto obuchenie po anglijski ezik kato chuzhd*. Veliko Tarnovo: AJ AND BI, [in Bulgarian]. ISBN 978-619-7281-92-7.
- Kuzova, M. (2018). *Paradoksitate na ekspresiyata v balgarskiya i ruskiya ezik*. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 978-619-202-338-6.
- Milanova, E. (2022). Greshki na arkhетipno nivo pri adaptirane na ruski narodni prikazki s geroi ot nisshata mitologiya (varkhu material ot sajta „Gusi-lebedi“). In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A, 60(1)*, 321 – 329, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Milanova, E. (2023). Fetishomitonimite v ruskata i kitajskata lingvokultura. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A, 61(1)*, 233 – 242, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Milanova, E. (2024a). *Lingvokulturologichen potentsial na mitonimite v ruskiya i kitajskiya ezik*. Plovdiv: Arena Print, [in Bulgarian]. ISBN 978-619-7413-49-6.
- Milanova, E. (2024b). *Mitologichni metamorfozi*. Plovdiv: Arena Print, [in Bulgarian]. ISBN 978-619-7413-44-1.
- Milanova, E. (2025). Printsipite na matematicheskata lingvistika v obuchenieto po kitajski ezik. In: *Diplomaticheski, ikonomicheski i kulturni otnošeniya mezhdu Kitaj i stranite ot Tsentralna i Iztochna Evropa, 10*, 41 – 54, Veliko Tarnovo: Faber, [in Bulgarian]. ISSN: 2603-5030 (Print); ISSN 2603-5391 (Online)
- Moskovkin, L. V., Shamonina, G. N. (2023). *Innovatsii v obuchenii russkomu yazyku kak inostrannomu*. Varna: UI VSU „Chernorizets Khrabar“, [in Russian]. ISBN 978-954-715-619-7.
- Nénkova, V. (2014). *Fraseología contrastiva español-búlgaro: problemas de traducción*. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Spanish].
- Nenkova, V., Petrova, R. (2015). *Pomagalo po prevod ispanski/balgarski, balgarski/ispanski*, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISBN 978-619-202-033-0.
- Petcova, P. (2017). Bulgarian Translations of English Hedges in Academic Writing. In: *Scientific Works of the Union of Scientists in Bulgaria-Plovdiv, series A. Public sciences, art and culture, IV*, 27 – 30. ISSN 1311-9400 (Print); ISSN 2534-9368 (On-line).
- Petkova, S. (2022). Khudozhestvennyj perevod kak ritoricheskaya kommunikatsiya. Poehziya „ozernoj shkoly“ v russkikh perevodakh. In:

- Language Studies and Modern Humanities*, 4(1), 31 – 43, [in Russian]. ISSN 2686-830X.
- Petkova, S. (2023). Perevod ekspressivnykh rechevykh formul skvoz' prizmu pragmatiki dialoga. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A*, 61(1), 190 – 206, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Russian]. ISSN 0861-0029.
- Petrova, Kr. (2015). Problemy kognitivnoj lingvistiki i obuchenie studentov, izuchayushhikh russkij yazyk kak inostrannyj. In: *Ruski jezik kao inoslovenski, tom: Savremeno izuchavanje ruskog jezika i ruske kulture u inoslovenskoj sredini, br. Knjiga VII*, pp. 116 – 124, [in Russian]. ISSN 1821-3146.
- Petrova, Kr. (2017). Intercultural Adaptation of Advertisements. In: *Proceedings of the Fifth International Forum on Cognitive Modeling. Part I. Cognitive Modeling in Linguistics: Proceedings of The XVII-th International Scientific Conference "Cognitive Modeling in Linguistics" (CML-2017)*, Cascais, Portugal, 10 – 17.09.2017, Eds.: S. Masalova, V. Polyakov, V. Solovyov, Science and Studies Foundation, pp. 146 – 147, ISBN 978-5-6040247-1-3.
- Shamonina, G., Moskovkin, L. (2017). *Produktivnye innovatsionnye tekhnologii v obuchenii russkomu yazyku kak inostrannomu*. Moskva: Russkij yazyk. Kursy, [in Russian]. ISBN 978-5- 88337-450-9.
- Shamonina, G. (2014). *Sovremennye tekhnologii v obuchenii inostrannym yazykom*. Varna: VSU „Chernorizets Khrabar“, [in Russian]. ISBN 978-954-715-623-4.
- Tancheva, R. (2024). Epikrizata kato didakticheski material v chasovete po spetsializiran ispanski ezik. In: *Sbornik s dokladi ot Parva natsionalna nauchna konferentsiya s mezhdunarodno uchastie „Ezik i nauka“*, pp. 227 – 235. Plovdiv: Meditsinski universitet – Plovdiv, [in Bulgarian]. ISBN 978-619-237-129-6.
- Tancheva, B. (2011). Za balgarskata reklama kato obekt na izsledvane ot gledna tochka na kulturologiyata. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. B*, 49(1), pp. 276 – 289. Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Tancheva, B. (2012a). K voprosu o reklame i ikh perevide (na materiale russkogo, nemetskogo, bolgarskogo i anglijskogo yazykov). In: *Rusistika: yazyk, kul'tura, perevod: sbornik dokladov yubilejnoy mezhdunarodnoj nauchnoj konferentsii (23 – 25 noyabrya 2011 g.)*. Sofia: Iztok-Zapad, pp. 373 – 381, [in Russian]. ISBN: 978-619-152-022-0.
- Tancheva, B. T. (2012b). K voprosu ob ehtnonimakh kak lingvokul'turnyj marker v reklamnom diskurse. In: *Slavistikata v globalniya svyat – pred-*

- izvikatelstva i perspectiva, Blagoevgrad: UI „Neofit Rilski”, pp. 256–367, [in Russian]. ISBN 978-954-680-846-2.
- Tencheva, B. (2018). Mehrwert und Funktionalität der inneren Form von Phraseologismen in deutschen, bulgarischen und russischen Werbespots. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. A, 56(1)*, 528 – 538. Plovdiv: Plovdiv University Press [in German]. ISSN 0861-0029.
- Tencheva, B. T., 2025. K voprosu o lingvoaksiologicheskoy kontseptualizatsii pretsedentnogo fenomena “Zolushka” v virtual’noj srede (na materiale nemetskogo, russkogo i bolgarskogo yazykakh). In: *Kak slovo nashe otzovyotsya ...: yubilejnyj sbornik nauchnykh trudov*. Astana: ENU im. L.N. Gumileva, pp. 218 – 233, [in Russian]. ISBN 978-601-385-039-9.
- Tencheva, B., Milanova, E. (2024). Vazpriyatie i upotreba na pretsedentnite ediniti v auditoriya na izuchavashhite ruski ezik kato chuzhd. In: *Paisii Hilendarski University of Plovdiv Academic Research Papers, sb. B, 62(1)*, 40 – 54, Plovdiv: Plovdiv University Press [in Bulgarian]. ISSN 0861-0029.
- Veselinov, D. (2018). Igrata kato lingvometodicheski fenomen. In: *Philologia*, Sofia: UI „Sv. Kliment Okhridski“, (33), 105 – 108, [in Bulgarian]. ISSN 0204-8779.
- Veselinov, D. (2019). Izsledovateliski aspekti na savremennata lingvodidaktologiya. In: *Foreign language teaching, (1)*, 7 – 8, [in Bulgarian]. ISSN 0205-1834; ISSN 1314-8508.

TECHNOLOGY TRANSFER AND DYNAMIC INSTRUMENTARIUM IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING: INTRODUCTION AND EXPECTED OUTCOMES

Abstract. The focus of this paper is the research activity carried out within a project of the Faculty of Philology at Paisii Hilendarski University of Plovdiv, dedicated to technology transfer and the dynamics of the linguodidactic instrumentarium. The paper presents the project team, objectives, tasks, current state, and expected outcomes. From the perspective of pedagogical innovation, contemporary language resources from nine languages are analyzed. Three main fields of scholarly interest are outlined: linguodidactology, translation studies, and linguoculturology. The specific fundamental task of the project-based research is the development and theoretical substantiation of modern technologies and innovative forms of methodological training for foreign language teachers and instructors, including the use of artificial intelligence.

Keywords: innovative linguodidactics, translation studies, linguoculturology, artificial intelligence

✉ **Prof. Dr. Nadya Cherneva**

WoS Researcher ID: AAN-6550-2020

ORCID iD: 0000-0001-8593-0642

Paissii Hilendarski University of Plovdiv

Plovdiv, Bulgaria

E-mail: cherneva@uni-plovdiv.bg